

การคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น

Critical Thinking Working on Violence in Adolescent

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย

Jittirat Saengloetuthai

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sjittirat@gmail.com

Received: 14 May 2021, Revised: 30 May 2021, Accepted: 21 June 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นการคิดขั้นสูงด้วยปัญญาต่อการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางกาย วาจา จิตใจ โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงจะต้องอาศัยการวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหา ตัดสินข้อมูล ระบุนิยมติฐานและการสรุปอ้างอิงต่อการใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังและสมเหตุผล ในบทความนี้จึงนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้ความรุนแรงและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น

คำสำคัญ : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้ความรุนแรง เด็กวัยรุ่น การคิดขั้นสูง

Abstract

The purpose of academic article present the main point of critical thinking working on violence is higher-order thinking that is driven by wisdom, its affect violation of personal rights behavior which is as follows: physical behavior, verbal behavior, psychological behavior. So, critical thinking working on violence have to focus on skills which is as follows: problem analysis, problem identification, decision skill, making hypothesis and conclusion skill that are refer to using carefully rationale violence behavior. As a result, this article presents contents that are as follows: the importance of critical thinking, the process of critical thinking, violence behavior modification, critical thinking working on violence assessment and suggestion for violence behavior modification of adolescent.

Keywords : Critical Thinking, Violence, Adolescent, Higher-Order Thinking

บทนำ

การใช้ความรุนแรงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น จากข้อมูลสารสนเทศและข่าวสารในหลายช่องทางการสื่อสาร ความรุนแรงในสังคมไทยมักจะเกิดขึ้นจากการถูกระงับของผู้ที่อ่อนแอ หรือบุคคลที่ด้อยโอกาส "ไม่สามารถต่อสู้ ปกป้องตนเองได้" โดยรูปแบบของการใช้ความรุนแรงมีด้วยกันหลายประเภททั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ คำพูด การล้อเลียน ชั่วๆ ที่ทำให้เกิดความความกระทบกระเทือนทางอารมณ์และจิตใจ เหตุของการใช้ความรุนแรงมีด้วยกันหลายสาเหตุและหลากหลายช่วงวัยที่

แตกต่างกัน ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ (คนชรา) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริยา ทรงพระ [1] ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ระดับชั้น ผลการเรียน ที่พักอาศัยและระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ความรู้ และปัจจัยทางสังคมทั้งด้านกลุ่มเพื่อน สื่อ และเกมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ความรู้ นอกจากนี้สาเหตุหนึ่งของการใช้ความรู้คือการที่บุคคลขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และช่วงวัยที่มีการใช้ความรู้และมักเป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งสมมติฐานการใช้ความรู้คือ เด็กวัยรุ่น ซึ่งจะเห็นได้จากข่าวสาร คติความของการกระทำความคิดและการใช้ความรู้ของเด็กวัยรุ่น การปล้น การทำร้ายร่างกาย การฆาตกรรม ซึ่งทวีความรู้มากขึ้นในสังคมไทย โดยผู้เขียนได้มองเห็นความเชื่อมโยงของการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับการใช้ความรู้ในสังคมไทยและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้ความรู้ โดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนการใช้ความรู้ นอกจากนี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะหนึ่งของวัยรุ่นที่สำคัญคือการสนใจใคร่รู้และการมีทักษะในการแสวงหาความรู้ และเมื่อแสวงหาความรู้ได้แล้วต้องสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งที่ได้ศึกษาผ่านกระบวนการรับรู้ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหา ตัดสินข้อมูล ระบุสมมติฐานและการสรุปอ้างอิงต่อการใช้ความรู้ด้วยความระมัดระวังและสมเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นการคิด โดยใช้ปัญญาอย่างรอบคอบจะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นต่อการใช้ความรู้ได้

ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของโลกเป็นแรงผลักดันให้เกิดแนวคิดของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล โดยทักษะดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้ [2-4]

1. ทักษะการคิดวิจารณ์และการแก้ปัญหา เมื่อผู้เรียนสนใจใคร่รู้และมีทักษะในการหาความรู้ผ่านช่องทางเทคโนโลยีได้แล้ว ทักษะที่สำคัญและจำเป็นคือการวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งที่ได้ศึกษามาว่าอะไรดี ไม่ดี เหมาะสม ไม่เหมาะสม อะไรเป็นความจริงอะไรเป็นความเข้าใจ ซึ่งผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องให้ความสำคัญควบคู่ไปกับทักษะการแก้ปัญหา ที่มีเหตุผลและชาญฉลาดพอ

2. ทักษะการคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม เป็นทักษะการคิดอะไรใหม่ถือเป็นสิ่งจำเป็นมากในศตวรรษที่ 21 เพราะการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทุกด้านและทุกรูปแบบ การแก้ปัญหายังต้องใช้ความคิดใหม่อย่างมาก ซึ่งจะตามมาด้วยนวัตกรรมที่เกิดจากความคิดใหม่นั้น นวัตกรรมถือได้ว่าเป็นผลผลิตทางความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ เป็นทักษะการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม ร่วมมือร่วมพลังในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รู้จักบทบาทของผู้นำ สมาชิกและกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม

4. ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ เป็นทักษะที่สะท้อนเครือข่ายของโลกยุคใหม่ที่มากับแนวคิดเกี่ยวกับคนในสังคมโลกจะต้องรู้จักคนอื่น โดยเฉพาะในโลกอื่นที่ไม่ใช่โลกของตนเอง การรู้จักโลกและวัฒนธรรมอื่นมีทั้งเป้าหมายเพื่อการอยู่ร่วมกันและเป้าหมายในเชิงเศรษฐกิจพร้อมกันไปด้วย

5. ทักษะการสื่อสารและร่วมมือกัน ศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษที่นวัตกรรมและผลผลิตใหม่จะเกิดขึ้นมากมาย ยุคของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นยุคของความร่วมมือ ยุคของเครือข่ายที่บุคคลจะติดต่อถึงกันผ่านเทคโนโลยีและการสื่อสารในรูปแบบใหม่ ความสามารถทางด้านนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเช่นเดียวกับทักษะอื่น

6. ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี เป็นทักษะที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งผู้เรียนและคนในยุคใหม่โดยเฉพาะยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องเรียนรู้และสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทักษะที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

7. ทักษะทางอาชีพและทักษะการเรียนรู้ เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับความสามารถเชี่ยวชาญในอาชีพที่ตนเองสนใจ โดยมีความสามารถในการปรับตัว เรียนรู้สังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถชี้แนะตนเอง กำหนดเป้าหมายและเวลาในการทำงาน สามารถสร้างงานได้อย่างอิสระ

8. การมีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย (compassion) เป็นทักษะพื้นฐานขั้นต้นของทักษะทั้งหมด ที่เด็กไทย จำเป็นต้องมี

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 การสนใจใคร่รู้และการมีทักษะการแสวงหาความรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลายโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสมแล้ว การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่อาศัยปัญญาอย่างรอบคอบ วิเคราะห์ปัญหา สังเคราะห์หรือตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูล ตั้งสมมติฐานถึงสิ่งที่สามารถเป็นไปได้และประเมินผลรวมถึงสรุปอ้างอิงในการสร้างความคิดรวบยอดอย่างมีเหตุผลเพื่อใช้ในการตัดสินใจเชื่อหรือเลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นจำเป็นต้องใช้ปัญญาอย่างรอบคอบของเด็กวัยรุ่นในการวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหา ตัดสินใจข้อมูล ระบุสมมติฐานและการสรุปอ้างอิงต่อการใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังและสมเหตุผล

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นการระบุและนิยามปัญหา การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การจัดระบบข้อมูลหรือเรียงลำดับ การเลือกสมมติฐานและการสรุปและตัดสินใจ หรืออาจกล่าวได้ว่ากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ [5] ได้แก่การตั้งคำถามถึงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถสรุปได้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การนิยามปัญหา การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การจัดระบบข้อมูล การเลือกสมมติฐานและการสรุปอ้างอิง จากกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรง ผู้เขียนได้นำมาสังเคราะห์ร่วมกับการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น สามารถสรุปได้ว่ากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น ควรมีขั้นตอนการคิดดังนี้

1. การนิยามปัญหาหรือสถานการณ์ที่พบ เป็นความสามารถในการตั้งคำถาม อะไรคือสาเหตุ สามารถระบุปัญหา การศึกษาข้อมูลให้ชัดเจน เช่น บอกได้ว่าปัญหาที่พบนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง บอกสาเหตุหรือที่มาของปัญหาความรุนแรงได้ บอกได้ว่าใครมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือสถานการณ์ความรุนแรงนั้น

2. การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เป็นการสืบเสาะแสวงหาข้อมูลสารสนเทศของปัญหาหรือสถานการณ์ที่พบ พร้อมทั้งสรุปว่าข้อมูลใดมีความจำเป็นและคัดเลือกข้อมูลที่ถูกต้อง บอกได้ว่าข้อมูลใดมีความสำคัญต่อการนำไปใช้ก่อนและหลัง และมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ

3. การจัดระบบข้อมูลหรือเรียงลำดับ เป็นการจัดกลุ่ม จำแนกประเภทของข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูล ระบุความน่าเชื่อถือของข้อมูล สามารถจำแนกได้ว่าข้อมูลใดเป็นจริงและเชื่อถือได้ ข้อมูลใดเป็นข้อมูลเท็จที่ไม่สามารถเชื่อถือได้และเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูลที่ได้นำไปใช้ในการตัดสินใจ

4. การเลือกสมมติฐาน เป็นการกำหนดสมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุด โดยสมมติฐานจะเป็นข้อความที่แสดงถึงความคาดหวังที่เป็นไปได้ ในการกำหนดสมมติฐานต้องพิจารณาว่าสมมติฐานใดมีความสำคัญและเป็นไปได้ในอันดับแรกและอันดับต่อมา

5. การสรุปและตัดสินใจ เป็นการพิจารณาความสมเหตุสมผลของการนำข้อมูลที่มีอยู่ไปสู่การตัดสินใจว่าจะกระทำหรือไม่ ซึ่งการสรุปและการตัดสินใจจะต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้องด้วย รวมทั้งประเมินสถานการณ์และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ประกอบด้วยกระบวนการนิยามปัญหา การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การจัดระบบข้อมูลหรือเรียงลำดับ การเลือกสมมติฐาน และการสรุปและตัดสินใจ ผู้เขียนได้สรุปกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการเรียนรู้ของเด็กวัยรุ่น ได้แก่ การนิยามปัญหา การตัดสินใจ

การระบุนิยมพื้นฐานและการสรุปอ้างอิง ทั้งนี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นได้ทั้งทางด้าน กาย วาจาและจิตใจ โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้วัยรุ่น คิดหาเหตุของปัญหา ค้นหาข้อมูล บอกแนวทางที่เป็นได้ (ทางเลือก) แล้วจึงตัดสินใจในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น การแก้ปัญหาการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นในสังคมไทย ประการหนึ่งคือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นให้คิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรง

การใช้ความรุนแรงและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ความรุนแรง (violence) เป็นการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางกาย วาจา จิตใจและทางเพศ โดยการบังคับ ทำร้ายทรมาน หรือการใช้กำลัง อาวุธหรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลัง โดยการกระทำรุนแรงทางร่างกายหมายถึง การใช้กำลังหรืออุปกรณ์ เป็นการทำร้ายร่างกายเกินกว่าเหตุ มีผลทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บ พิการ เสียชีวิต การกระทำรุนแรงทางจิตหมายถึง การกระทำที่มีผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับความกระทบกระเทือนด้านจิตใจหรือสิทธิเสรีภาพ การกระทำรุนแรงทางเพศหมายถึง การกระทำที่มีผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับความกระทบกระเทือนหรือเสียหายเกี่ยวกับเรื่องเพศ การถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ การอนาจาร ลวนลามและถูกบังคับหรือล่อลวงให้ค้าประเวณี โดยลักษณะพฤติกรรมความรุนแรง สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายลักษณะ [6]

1. การทะเลาะวิวาท เป็นพฤติกรรมที่พบได้บ่อย ซึ่งเป็นผลมาจาก พัฒนาการของวัยรุ่นที่มีอารมณ์แปรปรวน ไม่คงเส้นคงวา เด็กวัยรุ่นทะเลาะกันได้ง่ายแม้ในเรื่องเล็กน้อย

2. การล้อเลียนปมด้อย สิ่งที่มีมักจะเป็นประเด็นในการล้อเลียน ส่วนใหญ่ในหมู่นักเรียนหญิงจะใช้คำพูดเสียดสี เยาะเย้ย ล้อเลียนและ การไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม สำหรับกลุ่มนักเรียนชายจะชอบล้อเลียนนักเรียนหญิง มากกว่าล้อเลียนเพศเดียวกัน

3. การข่มขู่รีดไถเงิน เด็กที่ชอบข่มขู่รีดไถมักจะรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ทำตัวเรียกร้องความสนใจ ส่วนเหยื่อนั้นพบว่า มักเป็นเด็กที่ถูกเลี้ยงดูมาอย่างทะนุถนอม ทำทางอ่อนแอ พุดน้อย หรือไม่ค่อยพูด จึงมักตกเป็นเหยื่อของพวกนี้

4. การละเมิดทางเพศ มักเป็นการลวนลามระหว่างนักเรียนชายหญิง เช่น นักเรียนชายที่ชอบแอบมอง หรือเดินตามนักเรียนหญิงที่ตนเองชอบ หากการติดตามนั้นเป็นไปอย่างไม่ลดละ นักเรียนหญิงนั้นก็จะไม่มีความสุข ต้องคอยระวัง และส่งผลกระทบยาวต่อการไม่ยอมมาโรงเรียน ซึ่งเรื่องนี้อาจดูไม่รุนแรงนักแต่หากไม่ได้รับการดูแลควบคุมจากผู้ใหญ่ ผู้ละเมิดก็มีแนวโน้มที่จะก่อเหตุที่รุนแรงขึ้นได้

จากลักษณะพฤติกรรมความรุนแรงในวัยรุ่น ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมความรุนแรงในวัยรุ่นสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ การทะเลาะวิวาท การล้อเลียนปมด้อย การข่มขู่รีดไถเงินและการละเมิดทางเพศ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ลักษณะทางชีวภาพและปัญหาสุขภาพจิตและโรคทางจิตเวช

2. ปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัว ประกอบด้วย ครอบครัวมีการใช้ความรุนแรง มีความขัดแย้งสูง มีการทำหน้าที่ภายในครอบครัวบกพร่อง ครอบครัวแตกแยก เด็กถูกทอดทิ้ง หรือบุคคลในครอบครัวมีอาการทางจิตเวชหรือสุขภาพจิต การอบรมเลี้ยงดู การถูกเลี้ยงดูในวัยเด็กจึงกำหนดพฤติกรรมของเด็กไปจนถึงวัยรุ่น รวมทั้งพฤติกรรมก้าวร้าวด้วย ดังนั้นครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง

3. ปัจจัยเกี่ยวกับเพื่อน เป็นปัจจัยที่สำคัญในวัยรุ่น เด็กบางคนเข้ากลุ่มเพื่อนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและใช้กลุ่มเป็นพื้นที่ในการแสดงตัวตนของตนเอง เด็กที่คบเพื่อนกลุ่มเสี่ยงหรือเกรจะเลียนแบบเพื่อนในหลายพฤติกรรมรวมทั้งพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงด้วย

4. ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมักมีปัญหาการเรียนและพฤติกรรมอื่นในโรงเรียนมาก่อน ทั้งพฤติกรรมหนีเรียน การใช้กำลังในโรงเรียน การกลั่นแกล้งรังแกเพื่อน รวมทั้งการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมในลักษณะเดียวกัน

5. ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชนและสภาพสังคม ปัจจัยด้านความยากจน การว่างงาน ความเป็นอยู่ที่แออัด เต็มไปด้วยอบายมุข วิถีชีวิตในชุมชนที่ขาดการมีส่วนร่วมในชุมชน ขาดการจัดระบบที่ดี ข่มขู่ส่งผลให้เด็กวัยรุ่นและนำไปสู่มูลเหตุของการเกิดการใช้ ความรุนแรง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นมีด้วยกันหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยเสี่ยงจากตัวบุคคล ความผิดปกติทาง สมอง ระดับสติปัญญาที่บกพร่อง ภาวะแทรกซ้อนระหว่างมารดา ตั้งครรภ์ ปัญหาโรคทางจิตเวช การตระหนักในคุณค่าตนเองและ ทักษะชีวิต รวมทั้งการมีค่านิยมและแรงจูงใจด้านลบ ครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรง ปัจจัยจากเพื่อนและโรงเรียน ภาวะสังคมที่ เต็มไปด้วยความรุนแรงและสิ่งแวดล้อม ที่เต็มไปด้วยอบายมุข ขาดการบังคับกฎหมาย การเข้าถึงสุรา สิ่งเสพติด และอาวุธปืนได้ ง่าย รวมทั้งการเลียนแบบจากสื่อ และเกมออนไลน์ที่ขาดการจัดการควบคุมที่ดี

พฤติกรรมจำนวนมากที่บุคคลแสดงออกจะมาจากสิ่งเร้าซึ่งเป็นปัจจัยภายในหรือปัจจัยทางปัญญา จากแนวคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทางปัญญามีผลต่อพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกมา [7] ดังนั้นการปรับพฤติกรรมทางปัญญาจึงเป็น กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกของบุคคล โดยการเปลี่ยนความคิด การตีความ การตั้งสมมติฐาน หรือกลไกในการ ตอบสนองต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นได้ กระบวนการหนึ่งที่สามารถปรับพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กวัยรุ่นได้ คือการ คิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผลโดยมีการศึกษาข้อเท็จจริง หลักฐานและข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ แล้วนำมาพิจารณาวิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล ก่อนตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ ดังนั้น ผู้ที่มี ความคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นผู้มีความกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดถือความคิดเห็นของตนเอง ก่อนจะ ตัดสินใจในเรื่องใดก็จะมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอและสามารถเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้ ถ้าผู้นั้นมีเหตุผลที่ เหมาะสมถูกต้องกว่าก็มักจะเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูลและความรู้ก่อนการตัดสินใจที่จะใช้ความรุนแรง

การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรง

การคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงเป็นการใช้ปัญญาอย่างรอบคอบของเด็กวัยรุ่นในการวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหา ตัดสินข้อมูล ระบุสมมติฐานและการสรุปอ้างอิงต่อการใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังและสมเหตุสมผล การวัด ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ [5, 8-9] เป็นแนวทางในการวัด การวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. การนิยามปัญหา หมายถึงความสามารถในการระบุปัญหา วิเคราะห์และบอกลักษณะของปัญหา กำหนดคำถามที่ เหมาะสมในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาการใช้ความรุนแรง

2. การตัดสินข้อมูล หมายถึงความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา พิจารณาตัดสินความน่าเชื่อถือของ แหล่งข้อมูล พิจารณาความสอดคล้องและความเพียงพอของข้อมูล จำแนกข้อมูลออกเป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น และเลือกข้อมูล เพื่อนำมาแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องในการใช้ความรุนแรง

3. การระบุสมมติฐาน หมายถึงความสามารถในการกำหนดหรือพยากรณ์คำตอบ โดยอาศัยข้อมูลและข้อตกลงเบื้องต้น และมีความพยายามในการคิดถึงความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา หรือความเป็นไปได้ของสมมติฐาน โดยพิจารณาถึงความ เป็นผลของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นต่อการใช้ความรุนแรง

4. การสรุปอ้างอิง หมายถึงความสามารถในการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล แบบนิรนัยและอุปนัย โดยการคิด พิจารณา ความเป็นเหตุเป็นผลกัน โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงอย่างสมเหตุสมผลต่อการ ใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังและสมเหตุสมผลของ การใช้ความรุนแรง

การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นพบว่าเครื่องมือที่ได้รับการนิยามในการนำมาใช้ในการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ แบบทดสอบซึ่งพบว่ามีทั้งเป็นแบบอัตนัยและปรนัยแบบเลือกตอบ โดยนิยมใช้เป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ ให้นักคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อสถานการณ์ความรุนแรงที่กำหนดขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น

การเสนอแนะแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นในครั้งนี้ใช้แนวคิดการจัดการกับปัญหาและพฤติกรรม เทคนิคการปฏิบัติที่เน้นทักษะการจัดการกับปัญหาและพฤติกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้ [7]

1. การฝึกตนเอง เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของความคิดและพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ควรเปลี่ยนแปลงจากภายใน เปลี่ยนแปลงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการให้เหตุผลต่อการใช้ความรุนแรง

2. การฝึกการจัดการความวิตกกังวล (ความรุนแรง) เป็นความเชื่อว่าความวิตกกังวลเกิดขึ้นจากแรงขับที่ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า ถ้าสามารถแยกแยะสิ่งเร้าได้ และสามารถระงับความวิตกกังวลได้ ความวิตกกังวล (ความรุนแรง) ก็จะไม่เกิดขึ้น

3. การบำบัดแบบการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่สามารถใช้บำบัดความเครียด ความซึมเศร้า ความกลัว ความโกรธ พฤติกรรมก้าวร้าว และการใช้ความรุนแรงโดยการสร้างความเข้าใจ การกำหนดปัญหาและการตั้งเป้าหมาย เสนอทางเลือก ตัดสินใจเลือก และดำเนินการแก้ปัญหา

4. การแก้ปัญหาทางปัญญาระหว่างบุคคล เป็นกระบวนการที่มีลักษณะคล้ายกันกับการบำบัดแบบการแก้ปัญหา (ความรุนแรง) โดยการตระหนักถึงเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดสภาพการณ์ที่เป็นปัญหา การระลึกลงถึงแนวทางการแก้ปัญหา การวางแผนตามขั้นตอนที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย การคาดคะเนถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และการแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของบุคคล

5. การฝึกการป้องกันความเครียด (ความรุนแรง) เป็นกระบวนการพัฒนาทักษะการเอาชนะปัญหา โดยใช้ทักษะที่มีความยืดหยุ่นสูง ทักษะสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล วัฒนธรรมและสภาพการณ์ การนำข้อมูลที่ตนเองมีอยู่มาพิจารณาร่วมกับสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด และการเผชิญกับสภาพการณ์จริง

6. การพิจารณาเหตุผลอย่างเป็นระบบ เป็นการบำบัดให้มีทักษะในการผ่อนคลายตนเองและลดความรู้สึกโดยการฝึกทักษะการเอาชนะ การเอาชนะปัญหา (ความรุนแรง) โดยการอธิบายรูปแบบของการฝึกทักษะการเอาชนะปัญหา การใช้วิธีการผ่อนคลาย การใช้ลำดับขั้นในการเสนอเรื่องราว การฝึกการผ่อนคลายเพื่อเผชิญกับภาพที่กระตุ้นให้เกิดความกังวล

7. การบำบัดแบบพิจารณาเหตุผลเชิงพฤติกรรม (ความรุนแรง) เป็นเทคนิคที่เรียกว่า RBT ซึ่งใช้วิธีการจินตนาการ การพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ การฝึกการแสดงออก และการผ่อนคลายในการลดอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมไปสู่อารมณ์ที่เหมาะสมและควบคุมตนเองอีกด้วย

8. การบำบัดแบบควบคุมตนเองต่อการใช้ความรุนแรง เป็นการบำบัดที่ใช้หลักการเดียวกับการกำกับตนเอง โดยวิเคราะห์ความสามารถในการควบคุมตนเอง จากนั้นจึงสอนทักษะการควบคุมตนเองให้กับผู้ที่เข้ารับการบำบัด

สรุป

การใช้ความรุนแรงเป็นพฤติกรรมที่บุคคลหรือวัยรุ่นแสดงออกจากสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่ตนเองได้รับรู้ ไม่ใช่สภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ดังนั้นเด็กวัยรุ่นอาจสนองตอบสิ่งเร้าเดียวกันต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณของแต่ละบุคคล (ตัวแปรทางปัญญา) การคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นจึงเน้นทักษะการจัดการกับปัญหา หรือการจัดการความขัดแย้ง หรือการป้องกันการใช้ความรุนแรง การพิจารณาการใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังบนพื้นฐานของการใช้เหตุผลและการแสดงออกอย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายและหลักจริยธรรม ซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการใช้ความรุนแรงก็ยังคงอาศัยประสบการณ์ สภาพแวดล้อม การได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมต่อสถานภาพส่วนบุคคลของเด็กวัยรุ่นด้วย

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมี
วิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์วิจัยและ
นวัตกรรมผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ผลที่ได้จากการศึกษาและสังเคราะห์
ความรู้เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น จะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อ
เสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] จริยา ทรงพระ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร.
 [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2558.
- [2] Conklin, W. Higher-order thinking skills. California: Shell Education; 2012.
- [3] ไพฑูรย์ สินดารัตน์ และคณะ. เด็บโตเต็มตามศักยภาพผู้ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2557.
- [4] สุคนธ์ สินธพานนท์. การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่...เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: 9119 เทคโนโลยีปริทัศน์; 2558.
- [5] Dressel P., Mayhew LB. General education: Exploration in evaluation. 2nd ed. Washington, D.C.: American Council on Education; 1957.
- [6] กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางดูแลช่วยเหลือวัยรุ่นที่พฤติกรรมรุนแรง. นนทบุรี: สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น ราชชนรินทร์
 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข; 2556.
- [7] สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2562.
- [8] วิเชียร ภคพามงคลชัย. การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง เศรษฐศาสตร์มหภาคด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัย
 เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2559.
- [9] สุวิทย์ มูลคำ. กลยุทธ์...การสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์; 2550.